

Runer frå utgravingane i Trondheim bygrunn 1971–94

Med eit tillegg av nyfunne innskrifter elles frå byen (N774–N894)
Av Jan Ragnar Hagland

(Manus til "Norges Innskrifter med de yngre Runer" (NIyR) bind 7)

KJØPMANNSGATA 20-26 (FOLKEBIBLIOTEKSTOMTA)

VI. INNSKRIFTER ELLES MED SETNINGSFORM

[**834**] N-26365. (Tidlegare omtala: Hagland 1986: 26 f, 44; 1988b: 23; 1990b: 24, [37]; NIyR VI: 176, 206 (omtala som A150).)

Innskrifta står på eit flatt kjevle av tre, avbrote i den eine enden. Den bevarte delen av kjevlet er 105 mm lang og har eit største tverrsnitt på 14 x 6 mm. Det er runer på båe breisidene, men ut mot bakre brotkant er veden på båe sider så defekt at runene er borte. Funnet vart gjort i 1975, felt FF, hovudfase 9. Det vil seia i ein arkeologisk kontekst som er datert til perioden mellom ca. 1275 og ca. 1325.

Side a er 108 mm lang frå r. 1 til restane av den runa som kan skimtast i bakre brotkant, og runene er 8-12 mm høge. Side b av innskrifta er også 108 mm lang, frå r. 1 til og med den defekte runa som står heilt i bakre brotkant av kjevlet også der. Runene er som på side a frå 8 til 12 mm høge.

På side a har r. 5 kanskje punktering, men det er svært vanskeleg å fastslå det sikkert, jamvel med stereolupe. Punkteringane på r. 8 (**e**), 13 (**ü**) og 16 (**g**) er det derimot ingen tvil om. Det er gjennomført **r** med lukka boge (r. 6, 9, 15). R. 11 og 13, **u**, har boge eit stykke ned frå toppen av staven. På r. 21 derimot synest bogen å gå frå toppen av staven, men det kan ikkje seiast heilt sikkert, ettersom noko av toppen der kan vera borte. Denne runa er elles opphavleg rissa som **p**, men sidan retta til **u**, truleg er den følgjande r. 22 føregripen under litt rask rissing. Same form av **b** (r. 23) er også nytta på båe sider. Elles er veden kring toppen av r. 23 og 24 heilt avskala, utan at det dermed vert problem med lesemåten. Etter r. 24, derimot, er også denne sida av kjevlet så medteken at det er uråd å lesa kva som har stått. Nedre del av to stavar kan skimtast, så eit mogleg ordskilje. Etter det kan nedre del av endå tre, kanskje fire, stavar lesast og så endeleg konturen av ein mogleg **r**

R. 1 på side b er tydeleg punkttert. Mellom r. 2 og 3 er det eit eittpunkts ordskilje. Det same gjeld mellom r. 8 og 9, 13 og 14, 20 og 21 og mellom 22 og 23. Avvik frå denne praksisen finst ein gong, mellom r. 6 og 7 der det er dobbelpunkt. Bogen på r. 4 (**u**) står eit stykke ned på staven. R. 5 har udiskutabel punktering, likeins som r. 15 og 19

Sekvensen **gopa**, r. 16-19 på side a, er tolka som gen. sg. av subst. *góði* m. Det har både tydinga 'velvilje, vennskap' og 'eit gode, avkastning' ("Udbytte som man faar af noget" Fritzner). Uttrykket *e-m er illt (til) e-s* er elles litterært belagt ("[have] Vanskelighed ved at faa" Fritzner). Båe tydingsinnhald av *góði* kan godt tenkjast i den samanhengen dei står her. Det med avkastning vil ikkje minst høva godt i det miljø som synest å ha hatt tilhald her ved dei tider då innskifta synest å ha vorte til. Nordeide (1989: 107) konkluderer i sin funksjonsanalyse av hovudfase 9 med at "feltene FE, FF og FGV har opprettholdt en status som utleieområde for visse håndtverksgrupper, særlig skomakere og beinhåndtverkere. På FF har de i tillegg drevet med fiske, og kanskje med litt smiing og handel (vektlodd)".

Slutten av side a: **kup bø**(?)[--- vil diverre nødvendigvis måtta bli ståande open. *Guð boe(nheyri)*--- synest nærliggjande, men kan sjølvsagt aldri verta anna enn gissing.

Sekvensen **hugi** (r. 3-6) på side b kan neppe skjønast annleis enn verbet *huga*.

Det er vanlegvis ordboksført som -verb, og i så fall skulle vi ha venta forma **huga**. Forma *hugi* i 1. pers. pres sg ind. vil her kunna vera eit godt argument til støtte for heller å sjå dette verbet som -verb, kanskje analogisk danna etter *duga*, slik Jóhannesson (1956: 205) er inne på.

Skrivaren synest å ha hatt til rådvelde ein fullt utvikla mellomalder-fuþork. Eit drag som dobbelt **l** for lang /l/ viser truleg "litterær skrivevane" (NIyR V: 244). Den meir fintmerkjande skrivemåten som såleis er nytta, ber tydeleg bod om vokalharmoni hos skrivaren (*hugi, firir* men *komet*). Det er eit språkdrag vi ville venta å finna i litterært skriftspråk frå Nidaros i den perioden som her er aktuell, og som såleis kan knyta innskifta til Trøndelag også reint språkleg. Til saman er dette runologiske drag som stør opp under den relativt seine dateringa som kan utleiast på arkeologisk grunnlag.